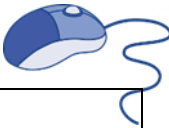
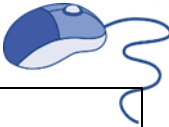

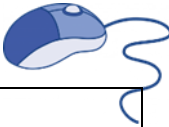
ONDERWERP en GRAAD	RTT Graad 12	
KWARTAAL 2	<i>Week 3</i>	
ONDERWERP	Netwerk- en Internettegnologieë - Sosiale implikasies	
DOELSTELLINGS VAN LES	<p>Aan die einde van die les moet leerders die volgende kan doen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gereedskap en tegnieke wat vir rekenaarmisdaad gebruik word • Die verskillende rekenaarmisdade te verstaan en definieer • Kategorieë van rekenaarmisdaad beskryf 	
INLEIDING	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Gr 10: Hacking of cracking – skadelike programmatuur – en hoe om jou te beskerm teen rekenaarmisdaad</i> • <i>Gr 11: Basiese konsepte en kennis van rekenaarmisdaad: malware (kwaadwillige programmatuur) en sosiale manipulasie (social engineering), phishing en adware. Maniere om jou rekenaar te beskerm teen gevare en dreigemente, Firewall</i> <p><i>In hierdie les leer jy meer oor die verskillende soorte rekenaarmisdade, kategorieë van rekenaarmisdaad, hoe jy jouself teen rekenaarmisdaad kan beskerm</i></p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Gr 10: Hacking of cracking – skadelike programmatuur – en hoe om jou te beskerm teen rekenaarmisdaad</i> • <i>Gr 11: Basiese konsepte en kennis van rekenaarmisdaad: malware (kwaadwillige programmatuur) en sosiale manipulasie (social engineering), phishing en adware. Maniere om jou rekenaar te beskerm teen gevare en dreigemente, Firewall</i> <p><i>In hierdie les leer jy meer oor die verskillende soorte rekenaarmisdade, kategorieë van rekenaarmisdaad, hoe jy jouself teen rekenaarmisdaad kan beskerm</i></p>	
KONSEPTE EN VAARDIGHEDE	<p>Hieronder is 'n lys van verskillende tegnieke en metodes wat by rekenaarmisdaad betrokke is. Gebruik die link om die werk (rekenaarmisdaad) op te som.</p> <p><u>Rekenaarmisdaad</u> (basiese definisies en beskrywings van betrokke misdaad)</p>	<p>KAN JY?</p> <p>Doen die volgende vrae in jou werkboek – beantwoord dit volledig.</p>
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Verduidelik wat is Fopnuus ('Fake news') (1) 2. Gee een woord vir die volgende:

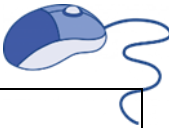
	<ul style="list-style-type: none">✓ Malware✓ Sosiale Manipulasie✓ Phishing (Uitwissingsbedrog)✓ Spoofing✓ Rekenaarwurm (Computer worm)✓ Rekenaarvirus✓ Spyware✓ Keylogger✓ Trojan✓ Pharming✓ Bots✓ Adware✓ Ransomware✓ 'Piggybacking' <p>Kategorieë van rekenarmisdaad (basiese definisies en beskrywings van betrokke misdaad)</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Teistering (harassment) bv.✓ Spam✓ Cyberbullying✓ Cyberstalking✓ Cyber-attack✓ Cyberterrorism✓ DDos (denial of service attacks) <p>Rekenaars en diefstal (basiese definisies en beskrywings van betrokke misdaad en hoe om dit te voorkom)</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Bandwydte✓ Identiteitsdiefstal✓ Data / Intellektuele eiendom✓ Verwerkingstyd en -krag✓ Geld	<p>2.1 Om toegang te verkry en iemand anders se internetverbinding te gebruik sonder om daarvoor te betaal (1)</p> <p>2.2 Die elektroniese ekwivalent van gemorspos (1)</p> <p>VRAAG 3: WAAR OF ONWAAR VRAE. Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Korrigeer die stelling indien dit ONWAAR is.</p> <p>3.1 Uitvissing ('Phishing') is 'n tipe kwaadwillige sagteware ('malware') wat 'n betaling eis om die lêers wat dit onwettig geënkripteer het, te herstel ('restore'). (1)</p> <p>3.2 Sosiale manipulasie ('Social engineering') is 'n wettige manier om finansiële ondersteuning vir 'n projek te kry deur bydraes aanlyn van 'n aantal mense in te samel. (1)</p> <p>3.3 'n Sosiale netwerk blokkeer kuberkraakpogings vanaf die Internet na 'n LAN. (1)</p> <p>3.4 'n DoS-aanval kom voor wanneer 'n rekenaar of netwerk met 'n groot hoeveelheid nuttelose data oorstroom word. (1)</p> <p>VRAAG 7: SOSIALE IMPLIKASIES - DBE/2019</p> <p>7.2 Noem TWEE sekerheidsmaatreëls ('security measures') om rekenardiefstal by 'n skool te voorkom, buiten om diefwering en veiligheidshekke by die rekenaarsentrum aan te bring. (2)</p> <p>7.3 Die publiek het toegang tot sagteware wat volgens verskillende bepalings en voorwaardes gepubliseer word.</p> <p>7.3.1 Watter wette beskerm die regte van mense wat oorspronklike inhoud skep? (1)</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none">✓ Materiaal met kopiereg (copy right) <p>Beskerm jou teen rekenaar misdaad</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Aanvaar niks✓ Bevraagteken almal✓ Check alles <p>Programme om jou rekenaar te beskerm (Ken voorbeelde en funksies van programme, en voorsorgmaatreëls wat getref moet word)</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Antivirus-programmatuur✓ Virusdefinisies✓ kwarantyn✓ Firewall programmatuur✓ Anti-spyware programmatuur <div data-bbox="472 890 972 1241" data-label="Image"></div>	<p>7.3.2 Wat is 'n ELO ('EULA')? (MOENIE slegs die akroniem uitskryf NIE.) (1)</p> <p>7.3.3 Gee TWEE redes waarom mense NIE roofsagteware ('pirated software') moet gebruik NIE. (2)</p> <p>VRAAG 7: SOSIALE IMPLIKASIES - (EC/SEPTEMBER 2019)</p> <p>7.1 Gee TWEE redes waarom dit nodig sal wees vir 'n skool of maatskappy wat 'n beleid van BYOD het om ekstra maatreëls te tref om hul data te beveilig. (2)</p> <p>7.2 Rekenaars op enige netwerk is altyd vatbaar vir afkoopsagteware aanvalle.</p> <p>7.2.1 Wat is 'n afkoopsagteware aanval en wat word van 'n gebruiker verwag om te doen? (2)</p> <p>7.2.2 Wat is die beste manier om jouself teen afkoopsagteware aanvalle te beskerm? (2)</p> <p>7.3 Verduidelik kortliks hoe 'bitcoins' werk om entrepreneurs of individue Finansieel te bevoordeel. (2)</p> <p>7.4 Sosiale media is onlangs met valse nuus oorval ('fake news'). Gee TWEE maniere om valse nuus raak te sien. (2)</p> <p>VRAAG 7: SOSIALE IMPLIKASIES - DBE/November 2018</p> <p>7.1 'n Gebruiker deel soms sy/haar persoonlike besonderhede wanneer sosiale media gebruik word, bv. 'n selfoonnommer of 'n e-posadres.</p> <p>Waarom moet 'n gebruiker goed daarvoor dink voordat hy/sy dié inligting op sosiale media-webtuistes deel? (1)</p> <p>7.2 Noem TWEE maniere waarop 'n stelseladministrateur 'n netwerk teen kiberkrakers ('hackers') kan beskerm. (2)</p>
--	--	--

		<p>VRAAG 7: SOSIALE IMPLIKASIES - (EC/SEPTEMBER 2018)</p> <p>7.2 Die webwerf wat geskep is vir die beskerming van oseaan ekosisteme het 'n Privaatheidsbeleid. Hieronder is 'n uittreksel daaruit.</p> <div data-bbox="1010 344 2177 499" style="border: 1px solid black; background-color: #e0e0e0; padding: 5px;"><p>(Kids and Privacy For children, who visit our site, special rules apply. We do not request personal information about children, such as first and last name or street address and city. When kids send e-mail to us, their online contact information (e-mail address) is not used to re-contact them and is not maintained in retrievable form.</p></div> <p>Bespreek die gevare wat dit vir kinders inhou as hulle privaatheid nie gewaarborg is nie. (2)</p> <p>7.3 Die Sea Shepherd Conservation Society (SSCS) het 'n antivirusprogram aangekoop. Kan hulle dit op al die rekenaars installeer, siende dat al die rekenaars aan dieselfde besigheid behoort? Motiveer jou antwoord kortliks. (2)</p> <p>7.4 Hoe kan 'n mens voorkom dat 'n sleutelvaslegger ('keylogger') inligting na die kuberkraker 'hacker') toe terugstuur? (2)</p> <p>7.5 Gee EEN aanduiding dat 'n boodskap wat jy ontvang het, 'n gekskeerdery ('hoax') is. (1)</p> <p>7.6 Noem TWEE nadele vir deelnemers om profiele te hê wat op die Internet toeganklik is. (2)</p> <p>7.7 Noem die rekenaarmisdaad wat te doen het met die aanlyn pos van vals inligting/beskuldigings oor 'n ander persoon. (1)</p> <p>VRAAG 7: SOSIALE IMPLIKASIES - DBE/November 2017</p> <p>7.5 Bestudeer die prent hieronder en beantwoord die vrae wat volg. LET WEL: Neem aan dat BANKZA die naam van 'n wettige Suid-Afrikaanse bank is.)</p>
--	--	--

		
	<p>CAT Word of the Week... Eavesdropping</p> <p>The unauthorized real-time interception of a private communication, such as a phone call, instant message, videoconference or fax transmission.</p> <p>CAT Word of the Week... Catfishing</p> <p>A type of deceptive activity where a person creates a fake social networking identity on a social network account, usually targeting a specific victim for deception. It is often used on dating websites.</p> 	<p>7.5.1 Identifiseer die tipe bedrogspul ('scam') wat in die prent hierbo voorgestel word. (1)</p> <p>7.5.2 Noem TWEE maniere waarop 'n gebruiker dit as 'n bedrogspul ('scam') kan identifiseer. (2)</p> <p>7.6.1 Hoe kan 'n kuberkraker ('hacker') 'n webtuiste dwing om aflyn ('offline') te gaan? (1)</p> <p>7.6.2 Verduidelik hoe dit moontlik is dat die webtuiste, sonder die klant se medewete, vanaf 'n klant se rekenaar aangeval kan word. (2)</p> <p>7.7 Die volgende boodskap verskyn op 'n rekenaar wat in een van die plekke beskikbaar gestel is:</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px 0;"> <p>Ons is jammer, maar ons het AL die lêers op jou rekenaar geënkripteer (deurmekaar gemaak). Om jou rekenaar weer te laat werk, betaal asseblief 3 Bitcoin aan die rekening wat verskaf is. Jy help die slagoffers van hongersnood deur hierdie bedrag te betaal. Baie dankie.</p> </div> <p>7.7.1 Watter tipe sagteware word vir die boodskap hierbo geblameer? (1)</p> <p>7.8 Noem TWEE tipiese metodes hoe jou rekenaar deur kubermisdadigers misbruik kan word, as hulle jou rekenaar as deel van hul botnet gebruik. (2)</p> <p>7.9 Een van die organiseerders het die volgende e-pos ontvang, wat blykbaar deur 'n amptenaar by Empire bank gestuur is. Bestudeer die e-pos noukeurig en beantwoord die vrae wat volg:</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>From: Empire Bank [mailto:john@empirebank.co.za] Sent: 17 May 02:38 PM To: Sibu_100@gmail.com Subject: Empire Bank Verifikasie - Sibu_100@gmail.com</p> </div>

		<p>Beste gewaardeerde Empire Bank lid Hierdie e-pos is deur Empire Bank gestuur om jou e-pos adres te verifieer. Jy moet hierdie proses voltooi deur op die onderstaande skakel te klik en jou wagwoord in die spasie in te tik. Hierdie is vir jou eie beskerming. Om jou details te verifieer, klik op die onderstaande skakel: Klik hier om jou data by te werk.</p> <p>7.9.1 Wat is die algemene naam vir hierdie slenter? (1) 7.9.2 Moet die organiseerder op die skakel klik? Motiveer jou antwoord deur te verduidelik wat sal gebeur indien hy daarop klik. (2) 7.9.3 Wat is die generiese naam van hierdie tegniek, waar mense oorreed word om inligting te gee, deur iemand wat maak of hulle die reg het om hierdie inligting te bekom? (1) 7.9.4 Verduidelik wat 'n rekenaarvirus is deur na TWEE doelwitte van 'n rekenaarvirus in jou antwoord te verwys. (2) 7.9.5 Wat is 'n 'Trojan'? (2) 7.10 Verduidelik wat sosiale manipulاسie ('social engineering') is en hoe dit negatief in die samelewing gebruik kan word. (2)</p>
--	--	--

(Les saamgestel deur: Me E Brink RTT onderwyser te De Kuilen HS)